

JAMIYAT RIVOJIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI

Qo'ziboyeva Xushnoza- Farg'ona davlat universiteti talabasi
Aldashev Ilxomjon To'xtaboyevich- Farg'ona davlat universiteti o'qituvchi.

Kalit so'zlar: AT, IT, telegraf, telefon, radio, televidenie, kompyuter, internet, multimedia, AKT, Telegram, Instagram, Facebook.

Annotatsiya: Ushbu maqola hozirgi kundagi zamonaviy Axborot texnologiyalarining inson hayotiga qay darajada ta'sir etishi va texnologiyalarning inson hayotiga salbiy va ijobiy ta'sirlari haqida, shuningdek texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida bo'layotgan o'zgarishlar haqida so'z yuritiladi.

Axborot texnologiyalari - axborotni olish, to'plash, saqlash, o'zgartirish, uzatish va foydalanish usullari haqidagi fan. U kompyuterlar va kompyuter tarmoqlarida axborotni qayta ishlash bilan bog'liq fanlarni o'z ichiga oladi. Informatika fanining asosiy tushunchasi Axborot texnologiyalari (IT, ingliz tilidan axborot texnologiyalari, IT) - bu ma'lumotlarni boshqarish va qayta ishlash texnologiyalari, shuningdek, ma'lumotlarni yaratish, shu jumladan kompyuter texnologiyalaridan foydalanish bilan bog'liq fanlar va faoliyat sohaslarining keng sinfidir. Kompyuter texnologiyasi hamma narsani tushunadi. Xususan, AT axborotni saqlash, o'zgartirish, himoya qilish, qayta ishlash, uzatish va qabul qilish uchun kompyuterlar va dasturiy ta'minotdan foydalanish bilan shug'ullanadi. AT ning o'zi murakkab tayyorgarlikni, yuqori dastlabki xarajatlarni va ko'p bilim talab qiladigan texnologiyani talab qiladi. Ularni amalga oshirish dasturiy ta'minot yaratishdan, mutaxassislar tayyorlash tizimlarida axborot oqimlarini shakllantirishdan boshlanishi kerak. Endi biz hayotni kompyutersiz, mobil telefonsiz, internetsiz tasavvur qila olmaymiz.

Atrofimizda ko'rayotgan barcha narsalar tobora ko'proq axborot texnologiyalari yordamida yaratilmoqda. Zamonaviy jamiyatning jadal rivojlanishi sharoitida global kompyuterlashtirish odamlar hayotining ajralmas qismiga aylandi. Axborot texnologiyalari butun jahon iqtisodiyotining ham, inson faoliyatining boshqa alohida sohaslarining asosiy tarkibiy qismiga aylandi. Sanoat, ta'lim, sog'liqni saqlash, davlat boshqaruvi: barchasi axborot texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan. Axborot uzatish tezligining oshishi bilan ko'plab imkoniyatlar paydo bo'ladi, ularsiz hayotingizni tasavvur qilish qiyin. Har bir asr, o'n yillik va yil sayin

insoniyat tomonidan to'plangan ma'lumotlar hajmi va uning inson hayotidagi roli ortib bormoqda. Inson o'ziga to'g'ridan-to'g'ri sezgilar (mikroskoplar, teleskoplar, termometrlar, spidometrlar, turli xil sensorlar va boshqalar) orqali erishib bo'lmaydigan ma'lumotlarni olish imkonini beruvchi qurilmalarni yaratadi.

Axborotni qabul qilish, to'plash va saqlash insonning atrofdagi odamlar bilan muloqot qilish, ya'ni ma'lumotni ifodalash va etkazishga bo'lgan ehtiyoji eng qadimgi axborot texnologiyasi - tilning paydo bo'lishiga olib keldi. Buning ortidan yozuv, kutubxona, bosmaxona, pochta, telegraf, telefon, radio, televidenie va nihoyat, kompyuter va internet ixtirolari paydo bo'ldi. Ayniqsa, axborotni qabul qilish, qayta ishlash, saqlash va chiqarish uchun mo'ljallangan kompyuter – kompyuterning ixtiro qilinishi bilan axborot texnologiyalarining ahamiyati ortdi. Kompyuterlarning keng qo'llanilishi insonga axborotni izlash, qabul qilish, to'plash, uzatish va eng muhimi, qayta ishlashning yangi imkoniyatlarini yaratdi. Dastlab, kompyuter hisob-kitoblarni avtomatlashtirish vositasi sifatida yaratilgan. Biroq, asta-sekin deyarli barcha oldingi aloqa vositalarining funktsiyalari uning hisoblash imkoniyatlariga qo'shilib, uni zamonaviy axborot jamiyatini qurishning asosiy vositasiga aylantirdi. Axborot texnologiyalari rivojlanishining navbatdagi bosqichi kompyuter tarmoqlarini yaratish imkoniyati bo'ldi va ularning eng yuqori ko'rinishi- **Internet**, global kompyuter tarmog'i, bu har bir foydalanuvchiga butun tarmoqning axborot imkoniyatlariga ega bo'lish va bir vaqtning o'zida o'z ma'lumotlarini barcha foydalanuvchilarga etkazish imkonini beradi. Bu har qanday shaxsiy kompyuter egasiga butun insoniyatning axborot resurslariga qo'shilish va hatto ularga hissa qo'shish, ushbu tarmoqning barcha foydalanuvchilari uchun yagona umumiy ma'lumotlar bankini yaratish imkonini berdi. Biroq, global kompyuter tarmog'ining paydo bo'lishining salbiy tomoni ham bor - odamlar kamroq va kamroq "jonli" muloqot qilishadi, biroq boshqa tomondan, bir-biridan juda uzoqda bo'lgan foydalanuvchilar bilan bog'lanish imkoniyati mavjud va bu zamonaviy dunyoda katta afzallik.

Mamlakatimizdagi barcha o'rta ta'lim muassasalari yaqinda kompyuter sinflari bilan jihozlangan bo'lib, ular nafaqat informatika darslarini to'laqonli o'tkazish, balki o'qitish va bilimlarni tekshirish jarayonida turli zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkonini bermoqda. Sinf xonalarida o'rnatilgan multimedia proyektorlari va interfaol doskalar o'rganilayotgan materialni o'quvchilarga yanada aniqroq taqdim etish imkonini beradi. Maktabda axborot texnologiyalari rivojlanishining asosiy belgisi ulardan intensiv foydalanish hisoblanadi. Darslar va sinfdan tashqari mashg'ulotlarni o'tkazish bo'yicha uslubiy

tavsiyalarda yangi avlodning o'quv qo'llanmalari, o'qituvchilarning yangi jihozlarni o'zlashtirishga bo'lgan intilishi. Bilimlarni oshirishning ushbu yo'nalishi "Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari" (AKT) deb ataladi. Har qanday maktab fanini o'rganishda ushbu texnikadan foydalanish mumkin.

Tajriba shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining AKTdan malakali foydalanishi o'quvchilarning fanga qiziqishini sezilarli darajada oshiradi. Ko'rgazmali qurollarning multimedia proyektori yordamida ekranga uzatilishi o'qituvchiga tajribalar jarayonini va natijalarini to'g'ri ko'rsatishga, turli geografik zonalar va dunyoning eng yaxshi muzeylariga virtual ekskursiyalardan foydalanishga yordam beradi. O'quvchilar panoramali kadrlar, tirik mavjudot yoki tabiat hodisalari suratlarini ko'rish, shuningdek, astronomik ob'ektlarni kuzatish orqali mamlakatimizning o'simlik va hayvonot dunyosi naqadar boy ekanligini o'z ko'zlari bilan ko'rish uchun barcha imkoniyatlarga ega. Hatto talabalar uchun ham bunday texnologiyalardan foydalanish orqali o'z sohalarini yanada rivojlantirishi va darslar uchun har xil turdagi ko'rgazmalar va videoroliklar tayyorlash imkoni yaratildi. Talabalar moda tarixi, uslublar va interyerlar haqida aniq chizmalar, yuqori sifatli slaydlar va filmlarni ko'rish uchun barcha imkoniyatlarga ega. Turli sohalarda o'qitish uchun Internet bolalarda samimiy qiziqish uyg'otadigan juda ko'p mahorat darslarini taklif qiladi. Shu orqali ta'limda ko'plab qulayliklarga erishish mumkin bo'lmoqda.

Xulosa qilib aytganda, hozirgi vaqtda axborot, axborot jarayonlari va texnologiyalari inson hayotining eng muhim tarkibiy qismlari bo'lib, axborot jamiyatining shakllanishini belgilaydi. Yangi axborotli hayot tarzi shakllanmoqda, bunda uning deyarli barcha jihatlari asosan insonning zamonaviy axborot texnologiyalariga asoslangan axborot faoliyati bilan qamrab olinadi, ya'ni insonning o'zi -uning ehtiyojlari, qiziqishlari, qarashlari, qadr-qimmati o'zgarib bormoqda. Ijtimoiy tarmoqlar yoki televideniyalarda tez-tez quloqqa chalinadigan IT yoki Axborot texnologiyalarning qanchalik muhim ahamiyati bor? Bular bizning hayotimizni o'rab olgan desak ham bo'ladi: mobil aloqalar, internet, sog'liqni saqlash, ta'lim va hokazo. Texnologiyalarning foydali taraflari juda ko'p. Masalan, tezkor axborot olish. Buni oddiygina Telegram, Instagram, Facebook yoki boshqa ijtimoiy tarmoqlardagi blog saytlarning tezlikdagi yangilikni obunachilarga taqdim etishidir. IT ning qulaylik taraflarni aytsak son sanog'i yo'q. Bularning hammasi axborot texnologiyalarining ommalashishi va har bir inson hayotida bunday tarmoqlar va texnologiyalar borligi hayotimizni yanada osonlashiga xizmat qilishidan darak beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. [Talim jarayonini tashkil etishda metodlar va ularning imkoniyatlari](#) I Aldashev, S Aldasheva - Journal of technical research and development, 2023
2. [Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalarni o'rni](#) M To'rayev, ST Aldasheva, IT Aldashev - Results of National Scientific Research International ..., 2023
3. [o'quv jarayoniga media ta'limning integratsiyasi](#) i Aldashev - Scientific journal of the Fergana State University, 2023
4. Yuldasheva, G., & Yo'ldosheva, M.(2023). Yangi innovatsion texnologiyalarning pedagogik jarayondagi roli. Talqin va tadqiqotlar, 1(6).
5. Алдашев, И. (2020). Современные информационные технологии в образовании-это новые возможности. Экономика и социум, (6 (73)), 341-344.
6. Shermatova, H. M. (2023, January). Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt tizimlarini ijtimoiy-iqtisodiy sohalarda qo'llanilishi. In international scientific and practical conference"
7. The time of scientific progress" (Vol. 2, No. 1, pp. 107-113). Mirzayevna, S. H., Muhammadaliyevna, A. S., & Qizi, O. M. O. (2022). Boshlang'ich Sinflarda Ta'lim Sifatini Oshirishda Aktdan Foydalanish. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 1(13), 69-74.
8. Mirzaakbarov, D. D. (2021). DIRECTIONS FOR THE INTRODUCTION OF NEW INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION. Экономика и социум, (4-1), 211-214.
9. Mirzaakbarov, D. D. (2021). Directions for the introduction of new information technologies in education. Экономика и социум, (4-1 (83)), 211-214.
10. [Media ta'limning o'quv jarayoniga tatbig'i](#) I Aldashev - Results of National Scientific Research International ..., 2023
11. [The importance of primary school teachers to use act in their activities](#) T Tojiyev, I Aldashev - 2022
12. [Talim jarayonini tashkil etishda metodlar va ularning imkoniyatlari](#) I Aldashev, S Aldasheva - Journal of technical research and development, 2023
13. [Turli sohalarda axborot texnologiyalarining tutgan roli](#) S Madinabonu, A Pkhomjon - Научный Фокус, 2023
14. [Zamonaviy texnologiyalarning hozirgi kundagi ahamiyati](#) A Pkhomjon, A Gulira'no - Научный Фокус, 2023